

l'església), com són les referides a Miquel Coll i Alentorn, Josep M. Casas i Homs, Ernest Moliné i Brasés, Felip Mateu i Llopis, Josep M. de Casacuberta, Antoni Griera, Manuel de Montoliu, Llorenç Ribera, Celestí Ribera, Ramon Rucabado (amb una síntesi molt precisa sobre la polèmica figura d'aquest intel·lectual), Rossend Serra i Pagès i fins i tot Jacint Verdaguer (amb un extens repàs del seu pas per l'Acadèmia).

Pel que fa a redactors externs, val la pena mencionar la col·laboració d'Albert Manent, amb un bon gruix d'entrades entre les quals hi ha les d'Octavi Saltor, Joan Tusquets i Terrats (una extensa aproximació), Josep Maria de Sagarra o Lluís Via. També són dignes de menció les petites monografies de Magí Sunyer a propòsit de Josep Pin i Soler i de Lluïsa Cotoner sobre Guillem Díaz-Plaja, la qual aporta molta informació sobre les activitats acadèmiques del biografat.

El volum es tanca amb una sèrie d'apèndixs d'utilitat diversa. És molt interessant, per exemple, tenir catalogats els «Acadèmics corresponents a Espanya» (p. 475-484) i els «Acadèmics corresponents a l'estranger» (p. 484-491), dos llistats que esperem que ben aviat puguin unificar-se. Són els noms que no han quedat incorporats al catàleg a causa del criteri adoptat. Està molt bé, però, poder-los tenir ben identificats. La resta d'apèndixs sí que són més complementaris. S'hi llisten els acadèmics que coincideixen com a numeraris a la de Bones Lletres i en altres institucions paral·leles com poden ser l'Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona (p. 493), la de Medicina (p. 495), la de Jurisprudència i Legislació (p. 497-498), la de Belles Arts (p. 499-500) i l'Institut d'Estudis Catalans (p. 501-502), amb la data d'accés a cada una d'elles i amb l'indicatiu de si en són numeraris o només electes.

Hagués estat bé comptar també amb un llistat dels acadèmics numeraris que no van arribar a fer el discurs d'ingrés i que, per tant, consten com a electes. Ho sabem només en el cas dels qui apareixen en alguna de les llistes dels apèndixs esmentats, però no per a la resta. Posats a demanar, hagués estat molt útil també un índex per autors d'entrades, per no haver d'anar passant pàgines i identificant les inicials de les respectives signatures. La rellevància intel·lectual de molts d'aquests redactors —la majoria dels quals són acadèmics, com ja hem dit— justificaria encara més aquest llistat.

La conclusió és clara. Tot i aquestes petites demandes com a lector i la detecció d'algunes imprecisions o descompensacions, és evident que som davant d'una obra magna, que hauria de ser de referència per al coneixement de la cultura catalana i per a la reconstrucció de la història de l'Acadèmia de Bones Lletres, una de les institucions crucials del nostre panorama cultural.

Jaume AULET
Universitat Autònoma de Barcelona

MOLAS, Joaquim (dir.) (2012): *Any Rodoreda, 1908-2008. Memòria*. Barcelona: Fundació Mercè Rodoreda, 322 p.

La lectura d'un volum com aquest més que proporcionar informació sobre l'autora homenatjada (cosa que tampoc no pretén), serveix sobretot per constatar que el país té (o tenia abans de tanta tisorada) un entramat de fundacions, associacions, grups i colles culturals actius i dedicats de ple a la difusió de la cultura nacional. Només per això ens hem de felicitar. Hom també constata que hi ha dos nivells de difusió: el que en podríem dir la cultura oficial o pública, és a dir, la que té el coixí del govern i institucions que subsisteixen (encara?) gràcies al suport de l'administració pública; i el que podríem anomenar la cultura popular o extraoficial, és a dir, la que no depèn directament d'institucions públiques. D'entrada, aquesta situació no és negativa. Al contrari: és convenient que la cultura nacional tingui un bon suport del govern respectiu perquè, entre d'altres coses, si no existeix aquesta cultura «oficial» és molt difícil, o impossible, que pugui existir la cultura «extraoficial» o independent. Dit d'una altra manera, l'existència i la convivència harmònica d'aquests dos fronts culturals contribueix, sens dubte, a l'enriquiment i al desenvolupament intel·lectual de la nació. El volum que ressenyem serveix, en bona part, per constatar que, efectivament i sortosament, a Catalunya podem parlar amb orgull d'aquest equilibri. Ara bé, també

es pot fer algun retret significatiu, sobretot a la cultura oficial: la sensació de *déjà-vu* constant que hom té quan revisa els actes amb el segell institucional de torn. Sempre els mateixos noms, sempre el mateix tipus d'actes, sempre les mateixes paraules, plenes de bones intencions però buides de contingut profund. La cultura institucional genera comoditat i la comoditat és un dels pitjors enemics de l'intel·lecte.

Els objectius de l'Any Rodoreda s'expressen clarament a l'inici del volum i responen, bàsicament, a la voluntat de promoure la lectura i l'estudi de l'obra de Mercè Rodoreda i divulgar-la dins i fora del país. Per assolir aquests propòsits s'organitzaren actes culturals de tota mena (conferències, col·loquis, lectures, representacions teatrals, exposicions, etc.). Les memòries que comentem donen compte exhaustivament de la quantitat d'actes i de l'assistència de públic, dels diners destinats, de les publicacions i traduccions dutes a terme, etc. El que queda per veure és la qualitat de totes aquestes iniciatives i si els objectius proposats s'han assolit. Pel que fa al primer aspecte, la qualitat de les convocatòries, no és pot valorar perquè, evidentment, qui signa aquest text no va poder assistir a la totalitat dels actes. Pel que fa al segon aspecte, la repercussió d'aquestes iniciatives, és una qüestió que gràcies al pas del temps ja podem qualificar d'exitosa. Per exemple, que avui, quatre anys després del centenari, les llibreries de Catalunya tinguin en el seu fons els diversos volums que es van reeditar, és una bona notícia perquè vol dir que l'efemèride ha aconseguit, entre d'altres coses, posar a l'abast del públic general les obres rodoredianes. També són rellevants les gràfiques que comptabilitzen la presència en la premsa dels actes del centenari. Se'ns dubte, és una de les maneres més eficaces per fer-ne difusió; ara bé, també se sap que és una presència puntual i efímera, i que té poca repercussió més enllà dels minuts dedicats al telenotícies o d'omplir dossiers de premsa.

La quantitat d'edicions i de traduccions també són una bona notícia per a la divulgació, dins i fora del país, de l'obra de Rodoreda. Les xifres (32 edicions i 23 traduccions, entre 2007 i 2009; i més de 150.000 llibres venuts entre 2007 i 2008) són positives i conviden a felicitar els organitzadors del centenari i totes les institucions, editorials i professionals que d'una manera o una altra en són responsables. L'èxit de les múltiples adaptacions teatrals i de les exposicions que es van organitzar també il·lustra clarament que el propòsit de difusió i acostament de l'obra rodorediana s'ha assolit. En aquest cas, a més, cal celebrar que a banda de les iniciatives avalades i recolzades per institucions i autoritats en la matèria corresponent, com la representació de *La plaça del Diamant*, feta al Teatre Nacional de Catalunya, el muntatge *Un dia. Mirall trencat* concebut i dirigit per Ricard Salvat, o l'exposició «Mercè Rodoreda. La mort de la innocència», produïda pel Palau Robert, es van dur a terme moltes altres iniciatives que no comptaven amb segells o autoritats que les avalessin, acadèmicament o econòmicament, però que també van ser molt ben rebudes pel públic general; la qual cosa demostra que l'interès per l'obra de Mercè Rodoreda traspasa els àmbits institucionals i acadèmics i que al marge (o a més) d'aquests agents culturals, el poble, des d'associacions, grups o col·lectius, contribueix d'una manera molt important a la divulgació cultural.

Tal vegada, si s'hagués de fer algun retret al conjunt d'actes del centenari rodoredià, es podria posar sobre la taula la necessitat de renovació pel que fa a les personalitats culturals que participen en aquests actes, sobretot conferències, per exemple, en què massa sovint, els mateixos sempre diuen el mateix, cosa que només contribueix a la creació i l'escampall de tòpics i visions reduccionistes de l'obra i l'autor en qüestió. En segon lloc, l'Any Rodoreda es va produir en plena explosió de la cultura 2.0 i de les xarxes socials, cosa que potser no es va aprofitar prou, tal com, per exemple, s'està fent en el centenari Sales - Tísner - Calders (2012). Aquest triple centenari harmònic també ens fa adonar que en el cas de Rodoreda, va eclipsar (fins i tot, a nivell institucional, cosa que resulta imperdonable) els diversos actes de commemoració del centenari del naixement d'Agustí Bartra (1908-1982), que, davant la impossibilitat de lluitar contra la popularitat i el suport institucional incondicional amb què Rodoreda compta, es va haver de conformar amb un centenari injustament molt més modest.

Oriol GONZÁLEZ TURA
Universitat Autònoma de Barcelona